Suw hojalyk kärhanalarynyň önümçilik işleri örän kyn hem-de çyl-şyrymly şertlerde geçirilýär. Bu ýagdaý önümçilikde biri-birine meň-zemeýän işleri geçirmegi talap edýär. Şonuň üçin önümçiligiň ahyrky netijesine täsir edýän zatlary kesgitlemek maksady bilen köp sanly ylmy usullary ulanmaly bolýar. Olaryň käbirleri şu aşakdakylardyr:

a) Önümçiligiň görkezijilerini seljeriji tablisalary arkaly deňeşdirmek.
Bu iň köp ulanylýan usuldyr. Ol, esasan, meýilnama boýunça edilmeli işleri hakyky edilen işler bilen deňeşdirmek, ýerine ýetirilen işleriň möçberini hem-de käbir ykdysady görkezijileri ýyllar boýunça deňeşdirmek üçin ulanylýar.

b) Sanlaryň ortaça görkezijisini (ululygyny) kesgitlemek.
Bu usul önümçiligiň bir häsiýetli hadysalarynyň ortaça görkezi-jisini kesgitlemek üçin ulanylýar. Mysal üçin, işçileriň ortaça aýlyk ýa-da ýyllyk zähmet haklary, zähmet öndürijiliginiň ortaça görkezijisi we ş.m.

ç) çalşyrylyp ulanylýan usul. Ol bir ykdysady hadysanyň kär-hananyň önümçilik hojalyk işleriniň ahyrky netijesine edýän täsirini kesgitlemek üçin ulanylýar. Usulda täsir edýän ykdysady hadysalar yzygiderlilikde biri-biri bilen çalşyrylyp öwrenilýär, ýagny bir hady-sanyň täsirini kesgitlenenden soňra ol üýtgewsiz goýlup, beýleki täsir edýän hadysa öwrenilýär. Şeýlelikde, önümçiligiň ahyrky netijesinde täsir edýän hadysalaryň hemmesi seljerilýär.

d) Indeksler – bu usul önümçilikdäki çylşyrymly alamatlary öwrenmek üçin ulanylýar. Indeksler esasy hem-de tirkeşikli indeksle-re bölünýär.

Indeksiň birinji görnüşi dürli ýyllardaky maglumatlar esasy ýyl bilen deňeşdirmek üçin ulanylýar.

Indeksiň ikinji görnüşi dürli ýyllardaky maglumatlar yzygiderli gezekme-gezek çalşyrylyp deňeşdirilýär.

Önümçilige täsir edýän zatlaryň yzygiderli öwrenilmegi olaryň her biriniň önümçiliginiň netijesine edýän täsirini kesgitlemäge mümkinçilik berýär. Şonuň üçin, ilki bilen, önümçiligiň möçberini görkez ýän maglumatlar toplanylýar.

Äşe AŞYROWA
S.A. Nyýazow adyndaky
Türkmen oba hojalyk
uniwersitetiniň talyby

Все права защищены